

**Gemeente
Haarlem**

Duurzaam doen

Daadkracht voor een
groen, groeiend, sociaal en
leefbaar Haarlem

Onderhandelaarsakkoord GroenLinks, PvdA,
D66 en CDA
Haarlem, 23 mei 2018

Inhoud

Inleiding	2
Duurzaam	3
Wonen en ruimtelijke ordening	5
Sociaal	7
Groen, water, klimaatadaptatie en openbare ruimte	9
Bereikbaarheid en mobiliteit	11
Economie, werkgelegenheid, recreatie, toerisme	12
Kunst en cultuur	14
Veiligheid	15
Gemeentelijke organisatie	16
Meepraten, meedenken en meedoen	17
Samenwerking	18
Financieel kader	18
Herijking	20
Samenstelling college en portefeuillevverdeling	20

Inleiding

Haarlem staat voor vele uitdagingen. De manier waarop we ondersteuning en zorg organiseren verandert; we willen een duurzame, sociale en toekomstbestendige stad zijn, die stappen zet in de richting van een circulaire economie en waarin iedereen kan meedoen. We staan open voor de kennis in de stad en willen de uitdagingen samen aangaan. We gaan aan de slag deze periode!

We zetten vaart achter de ontwikkelingen om de stad toekomstbestendig te maken, op het gebied van duurzaamheid, energie en mobiliteit, om nog grotere klimaatveranderingen op te kunnen vangen om erger te voorkomen en we zetten vaart achter de verdere verbeteringen in het sociaal domein. De uitdagingen bieden ook kansen. Kansen om de stad¹ leefbaarder en socialer te maken. Kansen om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren. Kansen voor werkgelegenheid en innovatieve bedrijven. We gaan voor een stad waar meer mensen gelijke kansen hebben, waarin iedereen kan meedoen, waar we solidair zijn met elkaar en we elkaar gelijkwaardig behandelen. Een ongedeelde stad.

Haarlem is behalve een warme stad ook een aantrekkelijke stad waar mensen graag (blijven) wonen en daarvoor zijn meer woningen nodig. Wij gaan het bouwen van woningen versnellen. De groeiende stad blijft een leefbare en gezonde stad, sociaal evenwichtig en bereikbaar, met oog voor kwaliteit. Dat betekent dat de voorzieningen in de pas lopen met de groei van Haarlem.

Om deze ambities te bereiken gaan wij de komende jaren fors investeren in de stad, waarbij we ervoor zorgen dat de financiële positie van Haarlem gezond blijft. We gaan veel realiseren. Met durf en lef. We gaan op

1) Met stad wordt de hele gemeente bedoeld, ook Spaarndam en de groene zoom om Haarlem.

innovatieve wijze aan de slag. We gaan experimenteren en dat betekent ook loslaten waar het kan en risico's nemen; in de wetenschap dat niet alles een succes zal worden.

We willen vooral samen met de stad aan de slag. Kennis uit de stad benutten. Initiatieven uit de stad ruimte geven. Daarom is in dit programma per onderwerp een actielijst opgenomen waarmee we onze aanpak concreet maken. Niet alles in dit programma zal in de komende vier jaar direct zichtbaar worden in de stad, maar we zetten veel in gang. We kunnen niet alles alleen regelen, we willen samen met andere gemeenten uit Zuid-Kennemerland en de Metropoolregio Amsterdam optrekken.

We nodigen iedereen uit om met ons mee te doen en samen te bouwen aan de stad van morgen.

In de gemeenteraad bespreken we hoe we vorm kunnen geven aan een bestuursakkoord.

Duurzaam

We maken Haarlem toekomstbestendig en laten de stad goed achter voor volgende generaties. Duurzaamheid is daarvoor zo belangrijk, dat het moet zijn verankerd in het doen en laten van de gemeente. In bijna alle onderdelen van dit programma komt duurzaamheid daarom terug en de komende jaren investeren we flink in de energietransitie, klimaatadaptatie en verduurzaming.

Deze coalitie heeft grote duurzaamheidsambities en zet nog steviger in op de weg die we de afgelopen jaren zijn ingeslagen. In 2030 wil Haarlem klimaatneutraal zijn, per 2040 aardgasvrij en circulair en in 2050 moet de openbare ruimte zo zijn ingericht dat deze klimaatbestendig is.

Daarom investeren we deze coalitieperiode flink in duurzaamheid en werken we samen met onze partners, met partijen in de stad en bewoners aan deze opgave.

Het Rijk wil in 2030 de CO₂ uitstoot met 49% terugdringen. Dit resulteert op korte termijn in een nieuw Klimaatakkoord. Haarlem zal hierop aanhaken en gebruik maken van de (financiële) mogelijkheden die dat gaat bieden.

We willen dat de energietransitie voor iedereen betaalbaar is, daar werken we hard aan. Meerwijk is de eerste wijk waar een warmtenet wordt aangelegd en we maken geld vrij voor twee wijkinitiatieven om aardgasloos te worden.

De voordelen moeten bij iedereen terecht komen; wij zijn solidair met mensen voor wie bij het investeren in verduurzaming een drempel bestaat.

Inwoners en bedrijven kunnen en moeten veel zelf doen, en zullen daar ook de vruchten van plukken. We vragen van iedereen meer circulair

te denken (al het afval is grondstof) en bewust te kiezen voor schonere vormen van vervoer (wat vaker lopen en fietsen, of met het openbaar vervoer en schonere auto's). Als faciliteren, stimuleren en informeren niet voldoende oplevert, maken we gebruik van de mogelijkheden die regelgeving biedt en handhaven daarop.

Er komen doorlopend nieuwe ideeën en betere oplossingen voor de energietransitie, klimaatopgaven en kringlooeconomie. We durven risico's te nemen, wat betekent dat we rekenen op interessante opbrengsten, maar ook dat onze inzet soms minder rendabel zal zijn.

We zijn er van overtuigd dat de energietransitie, klimaatadaptatie en verduurzaming zich op velerlei manieren gaat terugbetalen. De doelen en prestaties van ons beleid worden periodiek bijgehouden, zodat we goed kunnen zien welke inzet het meest oplevert (bijvoorbeeld in termen van CO2-reductie), en waar moet worden bijgestuurd.

We werken toe naar een klimaatbegroting. Duurzaamheid moet altijd een beoordelingscriterium zijn voor investeringen en nieuw beleid. In de begroting en jaarrekening van de gemeente komt daarom een duurzaamheidsparagraaf.

Het is te beperkt om alleen naar de financiële gevolgen van beleids- en investeringskeuzen te kijken. Bij de uitwerking van ons beleid nemen we ook de directe en indirecte effecten voor het klimaat, de leefbaarheid en gezondheid mee. De maatschappelijke baten van groen en water zijn enorm, maar worden nu nog niet financieel vertaald. Veel van deze baten komen niet alleen bij de gemeente terecht. Ook voor de kosten geldt dat we die vaak niet volledig meenemen, zoals nadelige gevolgen voor het klimaat.

Haarlem wordt een Global Goals gemeente. De Global Goals for Sustainable Development hebben tot doel om onder andere armoede

uit te bannen, gelijke rechten voor iedereen te verzekeren en duurzame ontwikkelingen te bevorderen. Deze doelen zijn opgesteld door de Verenigde Naties en worden breed gedragen in de wereld. Wij willen, als college en stad, blijvend inzetten op het realiseren van de voor Haarlem relevante doelen.

Actiepunten:

- We informeren bewoners, verenigingen van eigenaren, corporaties en bedrijven actief over duurzaamheidsmaatregelen en bieden waar nodig praktische of financiële hulp.
- Er wordt alleen nog aardgasloos gebouwd. Voor bestaande woningen worden laagdrempelige arrangementen voor isolatie en aardgasloos voorbereid, zodat bewoners zélf aan de slag kunnen.
- De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door duurzaam, circulair en inclusief in te kopen, waarbij we nadrukkelijk kijken naar Haarlemse bedrijven.
- De gemeente gaat het eigen vastgoed verder verduurzamen.
- De gemeente vervangt straatverlichting in de binnenstad door duurzame ledverlichting.
- Minder restafval loont! We komen met een voorstel om afval scheiden op een eerlijke manier te belonen, in lijn met het Strategisch plan afvalbeheer (SPA).
- We maken het Haarlemmers makkelijker afval te scheiden, zoals door maandelijks het milieuplein op zondag open te stellen.
- We starten een pilot om plastic- en blikafval terug te dringen en lobbyen voor een landelijke regeling.

Wonen en ruimtelijke ordening

Er is een tekort aan woningen in Haarlem. We gaan deze periode versneld aan de slag met de bouwopgave. We verkorten de wachttijd voor woningen. Ons ideaal is een ongedeelde stad, waar arm en rijk, lager en hoger opgeleiden en jong en oud samenwonen in de wijk. Er zijn veel woningen nodig, van goede kwaliteit. Dat betekent verdichting van de stad, maar met behoud en verbetering van de leefbaarheid. We bouwen niet in de groene gebieden rondom de bestaande stad. Bouwen gebeurt met respect voor natuur (bijvoorbeeld door middel van het behoud van bomen, het realiseren van gevel- en daktuinen en het plaatsen van nestplaatsen). Als er wordt gebouwd dan gaat dat gelijk op met de kwaliteit van de openbare ruimte en het voorzieningenniveau.

Volgens de prognoses zijn minimaal veertienduizend extra woningen nodig tot 2040. In de Woonvisie zijn al afspraken gemaakt over het toevoegen van 7.500 woningen tot en met 2025. De capaciteit daarvoor is er in de acht ontwikkelzones en wij kijken op welke andere plekken woningen kunnen worden toegevoegd. We streven ernaar dit aantal op te laten lopen naar 10.000 woningen, met voldoende voorzieningen en een passende infrastructuur. Die woningen zijn aardgasloos en zo mogelijk energieleverend.

De ontwikkelzones zijn toekomstwijken waar geëxperimenteerd wordt met nieuwe mobiliteitsconcepten, circulaire economie en versterking van de sociale samenhang.

Het toevoegen van woningen draagt bij aan wat wij willen voor en met de stad. Daar maken wij ons sterk voor. We vertalen deze ambitie in een fonds om (sociale) woningbouw te versnellen, waarbij wij ervoor zorgen

dat woningen van goede kwaliteit, en voor alle Haarlemmers, worden gebouwd. We zetten ons actief in om het bouwprogramma snel van de grond te krijgen. Woningen voor alleenstaanden, ouderen, en gezinnen. Maar ook andere, gemengde woonvormen en woningen voor specifieke groepen. Om dit te bereiken versterken we onze grip op de woningmarkt door kaders te stellen en de beschikbare instrumenten te gebruiken.

Voor nieuwe projecten geldt een verdeling van veertig procent sociale huur, veertig procent middeldure huur of koop (met de nadruk op huur tot € 950) en twintig procent overige woningen. We vragen het college snel duidelijkheid te geven welke projecten daar wel en niet onder vallen. De percentages gelden niet voor projecten van minder dan dertig woningen. Maatwerk is mogelijk, maar over het geheel van de nieuwbouwprojecten geldt in ieder geval de ondergrens van veertig procent sociale huur. Startnotities voor projecten worden voortaan vastgesteld door de gemeenteraad, zodat de uitgangspunten daarvoor vast liggen. Een duidelijk kader is dat minimaal dertig procent van het totaal aantal woningen in Haarlem sociale huur is. Het woningaanbod in Haarlem moet de hele breedte van inkomensgroepen kunnen bedienen. We gaan onderzoeken hoe we de middeninkomens, waaronder starters, meer kans kunnen geven op een passende (nieuwbouw)woning.

We maken afspraken met ontwikkelaars over het type, de prijsklasse en de exploitatieduur van nieuw te bouwen (huur)woningen. We gebruiken ruimtelijke plannen om typen woningen te spreiden over de stad om overal een ongedeelde stad te zijn. In de prestatieafspraken met de woningcorporaties leggen we (behoud van) sociale woningbouw vast, maar ook verduurzaming en goed onderhoud van de bestaande woningen. De gemeente spreekt de corporaties hierop aan als de afspraken niet worden nagekomen.

We gebruiken het grondbeleid en de huisvestingsverordening om invloed uit te oefenen, de laatste bijvoorbeeld in een experiment met toewijzing

aan specifieke doelgroepen, zoals werknemers bij de politie, in het onderwijs en in de zorg. Zo nodig onderzoeken we of het zinvol is een eigen woningbedrijf op te richten om te kunnen sturen op de woningmarkt.

We gebruiken instrumenten, zoals bestemmingsplannen, convenanten en de huisvestingsverordening om sociale woningbouw en doorstroming te realiseren, en ook om bijvoorbeeld scheefwonen aan te pakken.

Deze instrumenten zijn goed verankerd en beschreven, zodat iedereen bij de start van een project weet waar men aan toe is en welke afspraken moeten worden nagekomen.

Actiepunten:

- Het toevoegen van woningen gaat niet ten koste van de leefbaarheid. Er blijft (of komt) in iedere buurt voldoende leefruimte en groen; voorzieningen groeien mee.
- Bouwen bij knooppunten van openbaar vervoer zodat voor bewoners een auto niet meer nodig is. Bij nieuwbouw moet worden voorzien in parkeerruimte voor auto's op eigen terrein, in principe ondergronds.
- We onderzoeken een verlaging van de parkeernorm.
- Uiterlijk voor het eind van het jaar legt het college de Verdichtings/hoogbouwvisie voor.
- In de stad zijn al veel woningen boven winkels gerealiseerd. Wij blijven dit stimuleren.
- Met de gemeenten in de IJmond wordt gewerkt aan één inschrijven en registratiesysteem voor de woningmarkt. Wij willen dit niet verder verbreden naar Amsterdam.
- We gaan de doorstroming op de woningmarkt bevorderen door mensen (bijvoorbeeld ouderen of gezinnen) te verleiden om naar een andere, geschikte woning te verhuizen.
- We bestrijden het illegaal gebruik van woningen, zoals illegale kamerverhuur en woningopdeling en illegaal gebruik voor vakantieverhuur, zoals Airbnb.
- Spaarndam is een prachtig dorp; we hebben aandacht voor en verbeteren waar mogelijk de leefbaarheid en verkeersveiligheid.
- De functie van een onafhankelijke stadsbouwmeester blijft behouden, met als extra aandachtspunt de verduurzaming van Haarlem.

Sociaal

Haarlem is een sociale stad en in de komende periode gaan we dit sociale karakter versterken. We investeren in gelijke kansen voor iedereen, ongeacht waar je woont in Haarlem. We gaan direct aan de slag met concrete onderwerpen, met een focus op preventie. Haarlem dient fysiek en sociaal een toegankelijke stad te zijn. Verschillen in gezondheid tussen groepen Haarlemmers willen we verkleinen. Eenzaamheid en sociaal isolement is een groot probleem; we stimuleren dat mensen elkaar kunnen ontmoeten, de sociale samenhang in de wijken moet groter worden. Hiervoor zoeken we de samenwerking met maatschappelijke- en vrijwilligersorganisaties, zoals Stem in de Stad, kerken, moskeeën en zelforganisaties.

Armoede, waar vaak ook kinderen onder lijden, accepteren we niet. We willen de bestaande minimaregelingen verruimen naar mensen met een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm en zetten hiervoor in 2019 een eerste stap met verruiming naar 120%. We doen dit in de wetenschap dat werken loont, dat werken vaak een opstap is om verder te komen in het leven en dat angst voor verlies van toeslagen of kwijtschelding van lokale heffingen geen rol moet spelen bij het zoeken van werk.

Verder trekken we extra geld uit om problematische schulden te bestrijden.

We versterken het uitvoeringsprogramma 'Ik doe mee' voor mensen die langer in de bijstand zitten; we helpen en activeren werkzoekenden en stimuleren werkgelegenheid voor mensen met een achterstand of een beperking.

Onderwijs is de basis voor persoonlijke groei en een zelfstandig bestaan. Onderwijs draagt bij aan het voorkomen van achterstanden en ongelijkheid. We stimuleren dat net als woonwijken ook de scholen ongedeeld zijn en een gezonde omgeving bieden. Samen met het onderwijsveld maken

we ons sterk voor het verder verbeteren van de kwaliteit van onderwijs. We investeren de komende jaren fors extra in onderwijsvoorzieningen. Het plan dat in de afgelopen periode is gemaakt voor voldoende en toekomstbestendige scholen, gaan we nu uitvoeren. Het is onze ambitie om kansen te benutten en integrale kindcentra te realiseren.

Sporten en bewegen zijn goed voor de gezondheid, voor jong en oud. De sportverenigingen hebben daarnaast een belangrijke sociale en maatschappelijke rol. Met een groeiende stad willen we ook de mogelijkheden om te sporten mee laten groeien. We investeren daarom in het verbeteren en uitbreiden van binnen- en buitensportaccommodaties, waaronder de Beijneshal.

De zorgtaken die de gemeente erbij heeft gekregen worden nu een aantal jaren uitgevoerd; we zijn al volop bezig deze taken op nieuwe manieren te organiseren. In deze periode willen we het sociaal wijkteam en de samenwerking met het Centrum voor Jeugd en Gezin verder ontwikkelen. We werken aan een krachtige doorontwikkeling van de sociaal wijkteams en durven meer taken aan hen over te dragen. We breiden de sociaal wijkteams uit met GGZ-kennis en maken het Centrum voor Jeugd en Gezin tot spil in de zorg voor de jeugd.

We gaan de komende jaren verder met de vernieuwing door te kiezen voor een integrale aanpak en (meer) financiële integratie van de verschillende budgetten. Investeren in werk betekent minder kosten voor de bijstand, investeren in zelfredzaamheid bespaart zorgkosten. Investeren in een eenvoudig stelsel voor jeugdhulp zorgt er voor dat we op tijd de juiste hulp kunnen geven. En investeren in preventie en goede sociale voorzieningen, waar iedereen binnen kan lopen voor ondersteuning en ontmoeting, kan voorkomen dat sommige problemen überhaupt ontstaan. De rol van de gemeente in het brede aanbod van de sociale basis gaan we bezien waarbij meer ruimte komt voor nieuwe initiatieven, maatwerk en zelforganisaties. We gaan aan de slag met het Participatie-

bedrijf en we gaan verder met onze inzet voor mensen die langdurig een uitkering hebben en mensen die beschut werken.

Veel van deze onderwerpen vragen uithoudingsvermogen en langdurige inzet. Ook hier willen we samen met inwoners, sociaal ondernemers en alle belanghebbenden bepalen wat de beste inzet is en door wie.

Haarlem is een tolerante stad, waar mensen samenleven met respect voor elkaars eigenheid en verschillen. We koesteren onze diversiteit. De bevordering van de sociale acceptatie van diverse Haarlemmers op bijvoorbeeld cultureel of seksueel (LHBTI) gebied heeft onze volle aandacht. Op straat, school en bij (sport)verenigingen; iedereen moet zich veilig, gerespecteerd en geaccepteerd voelen.

Haarlem is sinds 2011 koploper- en regenbooggemeente. Het hieraan gekoppelde beleid moeten we voortzetten, ook als de rijkssubsidie afloopt. We moeten blijven investeren in diversiteit. Bij gemeentelijke aanbesteding kan diversiteit als criterium worden meegenomen.

We zijn trots op de manier waarop Haarlem en de Haarlemmers vluchtelingen en statushouders hebben opgevangen in de afgelopen jaren én de blijvende ondersteuning, grotendeels door vrijwillige inzet. We willen nagaan hoe we daar met bestaande middelen op in blijven zetten, en of extra budget moet worden vrijgemaakt om vluchtelingen vanaf de eerste dag op weg te helpen hun plek in de Haarlemse samenleving te vinden. De gemeente neemt de regie bij het leren van de taal, inburgering en het vinden van werk.

Actiepunten:

- We stimuleren kruisbestuiving van activiteiten en het gebruik van voorzieningen in het onderwijs, het sociale en culturele domein en de voorzieningen in de openbare ruimte, want dit levert meerwaarde op voor alle partijen.
- We gebruiken ons maatschappelijk vastgoed waar het kan voor maatschappelijke doeleinden: ontmoeting, cultuur, sociale initiatieven.
- Om gezondheid en sociale cohesie te bevorderen wordt het sportfonds voor de jeugd en voor ouderen verbreed naar iedere Haarlemmer met een beperkt inkomen.
- Bij gezinnen met meerdere problemen is het principe 'één gezin, één plan, één regisseur' leidend.
- We doen een experiment met het basisinkomen of de regelluwe bijstand.
- We investeren erin dat Haarlemmers gezond leven. We willen dat het project Jongeren op Gezond Gewicht in alle wijken beschikbaar komt.
- De dienstverlening via een eigen loket voor mensen in de opvang wordt blijvend.
- We leggen de nadruk op preventie en uitstroom voor de mensen die gebruik maken van opvangvoorzieningen en beschermd wonen, mede voor de (financiële) consequenties van het mogelijk wegvallen van de centrumfunctie.
- We willen de Regeling Social Return On Investment (SROI) om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen, versterken.
- We investeren in DomusPlus, een beschermde woonvorm voor dak- en thuisloze mensen die nergens anders terecht kunnen.
- Pleegzorg loopt door tot 21 jaar.
- De ondersteuning van mantelzorgers wordt meer toegespitst op de individuele mantelzorger.

- We willen meer middelbaar onderwijs in Schalkwijk, te beginnen met een junior-college.
- Voortijdig schoolverlaten blijven we terugdringen.
- We zorgen dat routes naar de scholen veiliger worden en zetten in op een integraal plan voor verkeersveiligheid rondom scholen.
- We behouden de zorgvuldig opgebouwde kwaliteit en het bereik van voor- en voegschoolse educatie.
- We stimuleren dat taalachterstand wordt bestreden en voorkomen.
- We realiseren een nieuwe turnhal.
- Sportpark Reinaldapark (HYS) blijft behouden (bij het behalen van voldoende normelftallen)
- We helpen Fightclub Schalkwijk bij het zoeken naar een nieuwe locatie.
- De gemeente helpt de organisatie van de Honkbalweek om dit evenement te behouden voor Haarlem

Groen, water, klimaat-adaptatie en openbare ruimte

Haarlem wordt minder versteend. We verbeteren de kwaliteit van de openbare ruimte. Een gezonde en toekomstbestendige stad is een stad met veel groen en water. Bomen, parken en water dragen bij aan een mooie stad en zorgen voor een schonere lucht, brengen verkoeling en helpen om de overlast van extreem weer (regen, hitte) op te vangen. En groen en water versterken de natuur, ecologie en biodiversiteit van de stad. We koesteren en behouden de groene zoom rondom de stad.

Haarlemmers hechten aan het groen in hun omgeving. Op veel plekken in de stad zien we groene daken, geveltuintjes, stadslandbouw, eetbaar groen en doe-tuinen ontstaan. Initiatieven uit de stad die bijdragen aan een groenere stad omarmen we.

Waar de openbare ruimte onnodig is versteend of geasfalteerd, komen wij met groene alternatieven. Wij nodigen alle Haarlemmers uit om mee te doen door tegels te vervangen door groen en daken te voorzien van groen.

Met de Structuurvisie openbare ruimte hebben we met elkaar een afwegingmethodiek afgesproken dat we bij herinrichting van de openbare ruimte prioriteit geven aan het beschermen en versterken van de groen- en waterstructuur en het inpassen van de benodigde (extra) klimaat-adaptatiemaatregelen. We ondersteunen en geven meer ruimte aan initiatieven om de omgeving te vergroenen, zoals rondom de Sint Bavo.

De openbare ruimte is vanzelfsprekend goed onderhouden en moet

schoon, behaaglijk en (sociaal) veilig zijn, zodat alle Haarlemmers zich thuis voelen. Voor kinderen en mensen die zich minder makkelijk kunnen bewegen is het extra belangrijk dat de openbare ruimte aantrekkelijk, toegankelijk en veilig is. Het verbeteren van de mogelijkheden voor verblijf en ontmoeting is voor alle leeftijden relevant. Er komen meer natuur-speelplekken in de stad. Het toevoegen van groen, het klimaatbestendig inrichten van de stad en het stimuleren van lopen en fietsen bevorderen de gezonde stad. Ook komen er meer watertappunten.

We gaan serieus onderzoeken of aan de oostkant van de stad de historische watergangen Amsterdamsevaart, Papentorenvest en een deel van de Gedempte Oostersingelgracht teruggebracht kunnen worden. En of bezoekers (en bewoners) hun auto kunnen parkeren in een nieuw te bouwen parkeergarage in de buurt van de Koepel.

Actiepunten:

- Haarlem bereidt zich voor op wateroverlast, droogte en hittestress door onder andere de groen- en waterstructuur te versterken.
- We zetten in op het vergroenen van de openbare ruimte, vooral in de meest versteende wijken van Haarlem, zoals de Indische buurten en de Leidsebuurt. Daarnaast gaan we verder met Steenbreek om Haarlemmers uit te nodigen hun tuinen te vergroenen.
- Ontbrekende delen van de hoofdbomenstructuur worden aangevuld. We beschermen en verbeteren de Haarlemse parken en landschappen.
- We willen er 1.700 bomen bij, of op ander wijze vergroenen met hetzelfde effect.
- Het groen en de open ruimte van Recreatieschap Spaarnwoude is belangrijk voor Haarlem, we geven een extra bijdrage voor onderhoud.
- Wij zien kansen voor de verbetering van ecologisch waardevolle gebieden, zoals het Westelijk Tuinbouwgebied, de Veerplas en de Schouwbroekerplas.
- De gemeente gaat de luchtkwaliteit meten, zodat we weten hoe hoog de vervuiling is en we mogelijk maatregelen kunnen nemen.
- We willen de openbare ruimte zo inrichten dat het vanzelfsprekend wordt om te lopen of te fietsen. In ieder stadsdeel willen we een aantrekkelijke 10.000 stappen-route maken.
- De volkstuinten zoals vastgelegd in de motie 'Volkstuinen zijn belangrijk' zijn strategisch vastgoed. Deze worden niet verplaatst. Doe- en schooltuinen en overige volkstuinten worden beschermd of krijgen hulp bij verplaatsing als dat nodig is voor bouwontwikkeling.
- Het verbod om meeuwen te voeren wordt uitgebreid in de Algemene Plaatselijke Verordening.

Bereikbaarheid en mobiliteit

Haarlem moet goed bereikbaar zijn en blijven voor bewoners en bezoekers, vooral nu Haarlem gaat groeien. Een transitie van onze mobiliteit is daarbij nodig. We kiezen voor schone en duurzame mobiliteit. We geven prioriteit aan voetgangers, fietsers en reizigers met het openbaar vervoer. Die nemen ook minder ruimte in beslag, ruimte die goed kan worden gebruikt voor bijvoorbeeld groen en water.

In 2017 heeft de raad de Structuurvisie openbare ruimte vastgesteld. Daarmee zijn belangrijke keuzen gemaakt om Haarlem groen en bereikbaar te houden. Daarbij wordt van 'binnen naar buiten' gewerkt. Samen met de raad bepalen we de uitvoering voor de komende decennia en stellen daar financiële middelen voor beschikbaar.

We investeren de komende periode fors en structureel in een deltaplan voor de fiets. Routes met weinig oponthoud en goede mogelijkheden om de fiets te stallen. Bijvoorbeeld als mensen gaan winkelen, maar vooral als fietsers hun reis willen vervolgen met het openbaar vervoer. We maken een begin met een fietsboulevard rond het centrum van Haarlem en er komen veel fietsparkeerplaatsen bij. Fietsenstallingen maken de stad en buurten minder rommelig en beter toegankelijk; fietsparkeren is één van onze topprioriteiten.

We stimuleren het gebruik van het openbaar vervoer. Samen met de provincie en gemeenten in de Metropoolregio Amsterdam maken we werk van beter en schoner openbaar vervoer (elektrische bussen, en in de toekomst mogelijk lightrail en/of tram), met meer directe verbindingen naar bijvoorbeeld Amsterdam-Zuid, Schiphol en Utrecht. We pakken de lobby om regionale knelpunten op te lossen serieus op en stellen hiervoor extra geld beschikbaar.

We richten de stad zo in, dat het niet meer vanzelfsprekend is om een auto te pakken omdat de alternatieven aantrekkelijker zijn. De geparkeerde auto wordt minder dominant in het straatbeeld (bijvoorbeeld door ondergronds te parkeren), en dat levert een mooiere en leefbaarder stad op. In de woonstraten van de stad is 30 kilometer per uur het uitgangspunt.

Een goede bereikbaarheid is van essentieel belang voor het bedrijfsleven. Door ondernemers en bewoners worden goede suggesties gedaan, vaak in lijn met de maatregelen die wij zelf ook willen, zoals een autoluwe binnenstad, voldoende fietsenstallingen en betere bewegwijzering naar parkeergarages. Samen met andere (regionale) overheden en partijen komen we tot goede oplossingen voor het optimaliseren van de Regioring (Randweg, Velserversbinding, A9, zuidelijke ring) en de verbinding met en doorstroming in de Waarderpolder.

Ook doen bewoners interessante experimenten, zoals het inrichten van een leefstraat of het omtoveren van autoparkeerplaatsen tot een speelplek of ruimte voor fietsparkeren. Dergelijke suggesties en initiatieven ondersteunen we en als daar in de buurt draagvlak voor is, helpen we bij de uitvoering ervan.

Actiepunten:

- We zetten in op gedragsverandering van de Haarlemmer; de keuze voor lopen, fietsen en openbaar vervoer wordt meer vanzelfsprekend. We onderkennen dat een auto voor veel mensen noodzaak is.
- Trottoirs en fietspaden worden verbreed (waar dat kan).
- We willen regionale fietsroutes verbeteren en uitbreiden, zoals naar Amsterdam, Schiphol en Velsen.
- Het autoluwe centrum wordt uitgebreid.

- Haarlem krijgt een Milieuzone om tot een schonere lucht te komen. De eerste stap is een onderzoek, waarbij ook de mogelijke effecten voor het bedrijfsleven worden meegenomen.
- We stellen een masterplan ondergronds parkeren op.
- Er komen meer elektrische laadpalen, ook in parkeergarages.
- We verbeteren samen met de regio het systeem voor dynamisch verkeersmanagement.
- We kijken naar het goed op elkaar afstemmen van verkeerslichten voor fietsers en auto's.
- Parkeergarages en fietsgarages worden voor de bezoeker eenvoudiger bereikbaar door een betere bewegwijzering en logischer naamgeving.
- We gaan het Stationsplein zo inrichten dat het klaar is voor de toekomst.
- Er komt in het weekend minimaal één extra nachttrein van en naar Amsterdam.
- We willen meer duurzame deelauto's, 'smart mobility' en 'mobility as a service'.

Economie, werkgelegenheid, recreatie, toerisme

Ondernemers zijn belangrijk voor Haarlem. We willen de bedrijvigheid in de stad versterken, of het nou gaat om grote werkgevers of het winkeltje op de hoek.

De ligging van Haarlem biedt kansen, zeker ook voor nieuwe en duurzame bedrijvigheid. We willen meer werkgelegenheid creëren voor diverse beroepsgroepen.

We zien kansen om de Waarderpolder verder te ontwikkelen tot een duurzaam en toonaangevend bedrijventerrein. We gaan stevig aan de slag met circulaire bedrijvigheid. De manier waarop we dit gaan doen wordt onderzocht.

Hierbij kijken we naar de haalbaarheid van het C-district (experimenteerterrein voor de circulaire economie), van huisvestingsregels, de mogelijkheid tot extra gronduitgifte, verdere verdichting en in welke zones op termijn eventueel een combinatie van wonen en werken mogelijk is. De komende tien jaar is, buiten de Oostpoort, woningbouw in de Waarderpolder niet aan de orde.

Er is een gezamenlijke ambitie om van de Oostpoort een nieuwe stadsentree te maken, waar op korte termijn veel woningen en voorzieningen kunnen worden gebouwd. Hiermee omarmen we de plannen van het Alliantiepact.

Het bedrijfsleven heeft goed gekwalificeerde werknemers nodig. En een omslag naar een duurzame en circulaire economie vraagt om werknemers die de nieuwe technieken die daar bij horen onder de knie hebben. Wij steunen daarom plannen voor innovatief onderwijs op locatie,

ingevuld door het bedrijfsleven, ROC-Nova en InHolland, gericht op deze nieuwe technieken.

Met werkgevers en onderwijsinstellingen maken we afspraken over stage- en leerwerktrajecten en over het in dienst nemen van werkzoekenden na een leerwerktraject. Met een focus op plekken voor ROC-leerlingen en jongeren.

We activeren mensen om (via scholing) een plek op de arbeidsmarkt te verkrijgen, onder andere in de sectoren waar de behoefte aan menskracht groot is, zoals in de zorg, de bouw en bij werk dat is gerelateerd aan verduurzaming.

De ontwikkeling van het terrein van de voormalige Koepelgevangenis biedt kansen voor onderwijs en economie van Haarlem. Wij gaan daarbij voor academisch onderwijs in de Koepel. Alleen als wij andere zekerheden krijgen dat dit gerealiseerd wordt, zijn wij bereid onze positie (terugkooprecht) op te geven.

Recreatie en toerisme is een belangrijke economische factor in Haarlem. Veel Haarlemmers verdienen hiermee hun brood en het is een mooie manier om meer werkgelegenheid in de stad te creëren.

Haarlem is aantrekkelijk door historie, cultuur, evenementen en de ligging in het groen. Dat profiel benadrukken we. We voorkomen negatieve effecten door hotels en evenementen te spreiden en te kiezen voor hoogwaardig toerisme. We willen de Haarlemse maat behouden. Daarom maximaliseren we de mogelijkheden van particuliere vakantieverhuur van woningen tot dertig dagen en gaan we daarop handhaven. Zodat de stad goed leefbaar blijft.

Actiepunten:

- We creëren een aanspreekpunt (loket) bij de gemeente voor het midden- en kleinbedrijf en het stagebureau blijft.
- Sociaal ondernemers zijn waardevol. Sommige startende ondernemers kunnen een steuntje in de rug gebruiken, bijvoorbeeld met kennis, faciliteiten of door hen onderling te verbinden. We zetten hiervoor een actieprogramma op. We hebben een voorkeur om bij sociale ondernemers in te kopen.
- We doen aan acquisitie en sluiten aan bij Amsterdam Inbusiness om (internationale) investeerders en bedrijven met werkgelegenheid naar Haarlem te halen.
- We ondersteunen (de oprichting van) bedrijfsinvesteringszones, zoals in Haarlem centrum, de Amsterdamstraat en de Cronjéstraat.
- De tarieven voor de toeristenbelasting, gekoppeld aan de hoogte van de overnachtingsprijs, worden verhoogd en blijven de komende vier jaar gelijk.

Kunst en cultuur

Kunst en cultuur zitten in het DNA van Haarlem en zijn onmisbaar voor de ontwikkeling van talenten, voor ontspanning en expressie. Een sterk cultureel aanbod maakt de stad aantrekkelijk voor inwoners en toeristen. Maar het kan nog beter en dat willen we vooral samen met de stad doen. Jongeren worden betrokken bij het verbeteren van het bruisende uitgaansleven en bij Haarlem Popstad. Kunst en cultuur worden voor meer mensen toegankelijk, juist ook voor inwoners die daar niet zo makkelijk mee in aanraking komen. Kunst in de openbare ruimte, de bibliotheek nabij en amateurkunst zijn voor ons belangrijk.

Kunst en cultuur in Haarlem gaat niet alleen over de grote instellingen, maar ook over veel kleine(re) instellingen en amateurs. Haarlem behoudt de basisinfrastructuur door het subsidiëren van culturele (basis)instellingen en stimuleert de kwaliteit door in te zetten op een gevarieerd en attractief aanbod. Kruisbestuiving tussen grote en kleine instellingen kan meerwaarde hebben. Met relatief weinig middelen kan juist daar een impuls aan worden gegeven en daar stellen we geld voor beschikbaar.

We investeren in de bibliotheek omdat de bibliotheek een belangrijke culturele, sociale en educatieve basisvoorziening is voor alle inwoners. We willen deze voorziening dan ook zo laagdrempelig en toegankelijk mogelijk houden.

Verder is voor ons heel belangrijk dat cultuur en sociaal elkaar meer versterken, voor jong en oud. We vragen onze sociale en culturele partners met voorstellen te komen om cultuur en welzijn te verbinden en zo te werken aan sociale samenhang. De verbinding kan in projecten zitten, maar ook in het slim gebruiken van accommodaties, bijvoorbeeld van musea, de bibliotheek of jongerenwerk. Schalkwijk krijgt onze speciale

aandacht. De vele initiatieven die daar opbloeien kunnen een steviger basis krijgen. Kunst en cultuur in de wijk draagt bij aan cultuurparticipatie en beoefening.

Wij willen een divers evenementenaanbod voor verschillende doelgroepen. Wij streven naar innovatie en verduurzaming van onze prachtige evenementen en stellen structureel extra geld beschikbaar voor (sport) evenementen. Ook bij evenementen kan nadrukkelijker de verbinding tussen cultuur en sociale activiteiten gemaakt worden, zoals Bevrijdingspop al doet door samenwerking met welzijnsorganisaties.

We zijn trots op de Haarlemse musea. We vinden de plannen van het Frans Hals Museum aantrekkelijk en dragen deze een warm hart toe.

De historische binnenstad van Haarlem en het dorp Spaarndam hebben veel monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten; dat is waardevol cultureel erfgoed. Dit erfgoed is een belangrijke drager van de ruimtelijke kwaliteit van de stad. We koesteren ons erfgoed en willen het ook voor toekomstige generaties behouden.

Actiepunten:

- We benutten de kansen die ons erfgoed biedt en breiden de ambtelijke capaciteit daarvoor uit.
- De eerdere verhoging van het Cultuurstimuleringsfonds blijft in stand.
- We faciliteren bijeenkomsten over gezamenlijke thema's van grote en kleine culturele instellingen, evenementen en festivals waarbij culturele programmering belangrijk is, bijvoorbeeld om elkaar te helpen met inhoudelijke en organisatievraagstukken.
- Het aantal broedplaatsen voor kunst en creatieve bedrijvigheid wordt in 2020 uitgebreid door leegstaande locaties daarvoor in te zetten.

- We ondersteunen kunst in de openbare ruimte, zoals een beeldgalerij van Houtplein tot Haarlemmerhout, de terugkeer van het Drostemannetje en muurschilderingen.
- Kleine manifestaties en pop-up tentoonstellingen worden uit een fonds financieel ondersteund, met weinig rompslomp.
- We onderzoeken de mogelijkheid van een nachtburgemeester.

Veiligheid

Alleen in een veilige omgeving kun je vrij leven. De afgelopen jaren is daar al flink op ingezet en de Haarlemmers ervaren hun leefomgeving duidelijk veiliger.

Handhaving is zichtbaar in de stad en herkenbaar in de wijk. Handhavers hebben hun eigen aandachtswijk.

We houden de stad veilig en maken deze waar nodig nog veiliger, samen met mensen, bedrijven en organisaties in de buurt. De handhavingscapaciteit van de gemeente wordt uitgebreid met een team van zes handhavers.

We willen dat bewoners meepraten over wat belangrijk is in hun buurt, bijvoorbeeld met een veiligheidsschouw of met de inzet van buurtouders.

Het voorkomen van overlast, criminaliteit en discriminatie is belangrijk. Met zorg en preventie kunnen we overlast en criminaliteit voorkomen. Rolmodellen kunnen inspireren en het goede voorbeeld geven. Scholen, sportorganisaties en het jongerenwerk hebben een belangrijke rol. Grenzen stellen is belangrijk, maar zeker ook kansen bieden, bijvoorbeeld met stageplekken en scholing. Ook ouders worden betrokken bij- en bewust gemaakt van probleemgedrag. De bestrijding van jeugdoverlast en criminaliteit wordt geoptimaliseerd. Waar nodig wordt gehandhaafd, met respect voor de privacy.

Actiepunten:

- De vuurwerkvrije zones die zijn ingesteld blijven en we kijken waar we deze kunnen uitbreiden.
- We gaan samen met de sportverenigingen vandalisme bij sportvelden aanpakken.
- Er komen zes handhavers bij.

Gemeentelijke organisatie

Goed voorbeeld doet goed volgen. Het bestuur en de ambtelijke organisatie geven dat goede voorbeeld. Op het gebied van goed werkgeverschap, zoals voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en het vormgeven van beschut werk. Op het gebied van duurzaamheid, de ondersteuning van sociaal ondernemerschap, goede dienstverlening. De ambtelijke organisatie is een afspiegeling van de Haarlemse samenleving en we verwachten dat ook van de partners met wie we samenwerken.

Begrijpelijke communicatie is het uitgangspunt. We willen transparant besturen, bijvoorbeeld door de begroting zo op te stellen dat Haarlemmers kunnen begrijpen wat er in staat, hoe de gemeente aan haar geld komt en waar we het aan uitgeven. Daarom maken we bij de begroting een overzicht waarmee het voor onze inwoners in één oogopslag helder is waar Haarlem geld aan uitgeeft en wat de inkomsten zijn.

Het bestuur en de ambtelijke organisatie staan in goede verbinding met de stad, met inwoners en ondernemers, om samen de ambities waar te maken en de uitdagingen voor de stad aan te gaan. We investeren daarvoor in de ambtelijke organisatie en verhogen het opleidingsbudget. Waar de organisatie meer op afstand staat, zoals bij gemeenschappelijke regelingen, zorgen we voor een goede verbinding en informatievoorziening naar de eigen gemeente. De gemeente houdt goed toezicht op verbonden partijen

Bij inkoop gaan we voor duurzaam, lokaal en voor sociale ondernemingen.

De digitalisering van de maatschappij zorgt voor een grote groei van beschikbare informatie en het gebruik ervan verandert, ook omdat de

samenleving verandert: meer een netwerksamenleving, meer participatie. Digitale informatievoorziening stelt ons in staat om snel en efficiënt belangrijke informatie te delen en op die manier de Haarlemmers beter te bedienen. We zijn al goed op weg met open data en gaan daarmee verder. We realiseren ons tegelijkertijd dat niet iedereen in staat is om optimaal gebruik te maken van de digitale dienstverlening. Daarom blijft contact met de gemeente via andere wegen mogelijk. We waarborgen de privacy.

Actiepunten:

- We onderzoeken welke flexibele inzet in de organisatie omgezet kan worden naar vaste inzet, met het doel de kwaliteit van de eigen organisatie te verbeteren en kennis te behouden voor strategische functies.
- We onderzoeken of privatiseringen en uitbestedingen uit het verleden de gewenste resultaten hebben opgeleverd.
- We onderzoeken hoe partnerverlof gestimuleerd en eventueel verlengd kan worden.

Meepraten, meedenken en meedoen

Haarlem heeft de afgelopen jaren veel bereikt door meer ruimte te geven aan initiatieven uit de stad. We willen hier nu op doorpakken.

Iedereen moet mee kunnen doen in de besluitvorming. We zetten actief in op het verbeteren van participatie, ook door minder mondige Haarlemmers. We gaan dit zorgvuldig uitwerken om het democratisch gehalte van dit soort processen te waarborgen. Er is geen eenduidige methode, we zullen iedere keer moeten kijken wat de beste manier is van zinvol participeren. Het vraagt dat wij ons meer beperken tot hoofdlijnen.

We gaan met nieuwe vormen van participatie aan de slag, waarbij we zoeken naar mogelijkheden om zeggenschap over te dragen aan buurt, wijk of stad. Haarlemmers kunnen zo zelf beslissen op welke thema's ze medewerking of middelen van de gemeente willen.

Het fonds duurzame stedelijke vernieuwing verbreden we naar een fonds voor participatie en leefbaarheid. De Toekomstvisie Haarlem 2040, die met de inbreng van veel Haarlemmers tot stand is gekomen, heeft ons hiervoor geïnspireerd.

We gaan onderzoek doen of culturele, maatschappelijke of commerciële activiteiten kunnen worden versterkt door meer inhoudelijke samenwerking, bijvoorbeeld door middel van een 'makelpunt'; een website waar vraag en aanbod van ruimte bij elkaar komen.

Als bestuur willen we gesprekken met de stad organiseren waar een ieder die dat wil ons dingen kan meegeven. Die gesprekken houden we op momenten die ook van betekenis zijn, bijvoorbeeld bij de voorbereiding

van de kadernota. We ondersteunen goed georganiseerde groepen bewoners, die nauw contact hebben met de buurt, zoals wijkraden en buurtcorporaties, en we hebben één keer per jaar een 'meet en share' met hen en andere actieve bewoners.

Actiepunten:

- We willen verder experimenteren met bewoners advies te laten geven door panels in te stellen op basis van loting (minimaal twee adviezen aan de raad op jaarbasis).
- Het wordt, onder voorwaarden, mogelijk dat bewoners of bedrijven de uitvoering van een gemeentelijke taak overnemen (Right to Challenge).
- We organiseren jaarlijks minimaal vijf activiteiten om kinderen en jongeren te betrekken bij het besturen van Haarlem.
- We benoemen opnieuw gebiedswethouders die nauw in verbinding staan met hun wijken en betrokken zijn bij initiatieven uit die wijken en de speerpunten van de gebiedsopgave.
- Aan het begin van een project of voorstel wordt in het raadsstuk vastgelegd hoe de participatie daarbij vorm wordt gegeven.
- Bij veranderingen in de openbare ruimte wordt dit ter plekke aangekondigd met een bord, met een mogelijkheid digitaal te reageren.
- We stellen een fonds in voor lokale journalistiek (uit het fonds voor participatie en leefbaarheid, 2018).
- Over twee jaar gaan we de inhoud en financiële uitgangspunten van dit coalitieprogramma herijken. Dat is ook een mooi moment voor een gesprek met de stad en zullen we de stad vragen wat zij ons mee willen geven voor de tweede helft van onze coalitieperiode.

Samenwerking

Wonen, werken, recreëren, duurzaamheid, economie en mobiliteit zijn onderwerpen die we als Haarlem niet alleen kunnen oppakken. Veel ontwikkelingen en uitdagingen vragen om bestuurlijke samenwerking met andere overheden en partijen. We zijn actief op zoek naar kansen om (gezamenlijk) invloed uit te oefenen, van elkaar te leren, samen taken uit te voeren, en financiering te krijgen. We werken samen met onze buurgemeenten, zijn onderdeel van de Metropoolregio Amsterdam, en zorgen voor goede contacten met de provincie, het Rijk en Europese instellingen. Wij gaan voor zoveel mogelijk zichtbare, directe invloed en de opbrengst van de samenwerking landt rechtstreeks in de samenleving. We intensiveren en professionaliseren daarom onze Haarlemse en regionale lobbyactiviteiten.

Financieel kader

We gaan de komende vier jaar voortvarend aan de slag met de uitdagingen waar Haarlem voor staat.

We hebben daarvoor extra middelen. In deze paragraaf geven we op hoofdlijnen aan hoe we dit gaan doen. Bij de Kadernota 2018 zal het college de plannen nader concretiseren.

Investeren in de groei van de stad

Een gezonde financiële positie en een sluitende begroting zijn voor ons vanzelfsprekende uitgangspunten. Net als dat onze algemene reserve van ruim voldoende omvang moet zijn en dat wij verantwoord omgaan met risico's.

Investeren in de stad kost geld en dat betekent dat de schuld zal toenemen. Met onze investeringen komt Haarlem tot een schuldquote van 120% (bij gelijkblijvende omstandigheden).

Een eenvoudiger benadering is de schuld per inwoner. Die is nu ongeveer € 3.160. De komende jaren gaat deze schuld per inwoner licht stijgen, om daarna te dalen. Dat komt doordat we met een groeiende stad de schuldenlast over meer inwoners kunnen verdelen. Wij vinden dit niet alleen noodzakelijk, maar ook verantwoord. De investeringen in voorzieningen, infrastructuur en openbare ruimte doen we ook juist om de toename van het aantal inwoners mogelijk te maken.

In de begroting en het jaarverslag laten we zien hoe de schuld (per inwoner) zich ontwikkelt.

Ruimte voor nieuw beleid

Behalve voor het terugbrengen van de schuld en de noodzakelijke investeringen in de stad, gaan we in de exploitatiebegroting ook middelen vrijmaken voor duurzaamheid, het sociaal domein, (sociaal) wonen, mobiliteit en bereikbaarheid, economie, cultuur en veiligheid. Het meeste

hiervan is terug te vinden bij de desbetreffende onderdelen in dit programma.

De financiële ruimte hiervoor ontstaat vooral doordat het Rijk bij het Regeerakkoord heeft afgesproken dat gemeenten de komende jaren extra geld krijgen. Daarnaast maakt de stand van de reserve grondexploitaties en de reserve sociaal domein het mogelijk om daar op verantwoorde wijze een deel van in te zetten voor onze ambities.

Elk jaar wordt de stand van de reserves opnieuw beoordeeld. Als het verantwoord is om een surplus te onttrekken aan de reserve grondexploitaties, reserveren we dat om te werken aan de ongedeelde stad. Van het surplus reserveren we hiervoor alvast € 5 miljoen.

Het beleid voor duurzame stedelijke vernieuwing was de afgelopen jaren succesvol. We hervormen dit naar een participatie- en leefbaarheidsfonds. Tot en met 2021 is hiervoor € 1 miljoen per jaar beschikbaar, daarna jaarlijks € 500.000

We gaan jaarlijks € 500.000 besparen door beleid of investeringen doelmatiger, anders of niet meer uit te voeren. Het college doet een voorstel bij de begroting.

Doelmatigheid van beleid

We kijken kritisch naar het eigen beleid en de voorgenomen investeringen van de gemeente, bijvoorbeeld door onderzoek naar de doelmatigheid van beleid te versterken, en daarbij ten minste een variant in beschouwing te nemen waarbij de kosten substantieel lager zijn.

Woonlasten

De OZB voor woningen wordt ook de komende vier jaar niet verhoogd (behoudens inflatieaanpassing). Voor de Afvalstoffenheffing en Rioolrechten gaan we uit van kostendekkende tarieven. Doordat duurzame afvalverwerking de eerste jaren meer kost, gaan de woonlasten van Haarlemmers beperkt stijgen.

Sociaal domein

De integratie-uitkeringen van het Rijk gaan op in de Algemene Uitkering. Dit is voor ons geen probleem. De afgelopen jaren hebben we goed zicht gekregen op de financiën en risico's binnen het sociaal domein en wij zijn daarom van plan de reserve sociaal domein – behoudens enkele uitzonderingen – per 1 januari 2021 op te heffen. Dat betekent dat vanaf dat moment financiële risico's binnen het sociaal domein net als andere risico's worden opgevangen binnen de algemene reserve. Hieraan zijn wel de voorwaarden verbonden dat de transformatie van het sociaal domein volgens plan verloopt, de tekorten meerjarig zijn gedekt en de risico's binnen het sociaal domein in control zijn. De reserve Wet Werk en Bijstand wordt eind 2018 opgeheven en gaat op in de algemene reserve.

Schuldvermindering en meevallers

Indien aan het einde van het jaar sprake is van een voordelig rekeningresultaat zetten we de eerste € 2 miljoen volledig in voor schuldreductie. Daarnaast zetten we het beleid van de vorige periode voort door jaarlijks binnen de begroting geld te reserveren voor reductie (€ 0,5 miljoen per jaar). Hiermee dragen we de komende vier jaar € 10 miljoen bij aan de schuldreductie.

Herijking

Over twee jaar gaan we de inhoud en de financiële uitgangspunten van dit coalitieakkoord herijken.

In principe blijven de nu gemaakte afspraken overeind, tenzij in de praktijk blijkt dat deze niet (voldoende) bijdragen aan de door ons beoogde doelen en we willen bijsturen. Specifieke aandachtspunten zijn de geplande verruiming van het armoedebeleid, de beoogde schuldreductie, de balans in de groei van Haarlem en de ontwikkeling van de reserve Ongedeelde stad.

Samenstelling college en portefeuillevverdeling

Het college zal bestaan uit de burgemeester en vijf wethouders.

Portefeuillevverdeling:

- GroenLinks: Duurzaamheid, Klimaat, Milieu; Mobiliteit; Economie.
- GroenLinks: Zorg, Welzijn, Volksgezondheid, Ouderen; Wonen; Cultuur.
- PvdA: Ruimtelijke Ontwikkeling; Grondbeleid; Monumenten; Sociale Zaken; Schulden en Minima.
- D66: Onderwijs, Jeugd; Overheidsparticipatie; Bedrijfsvoering; Vastgoed.
- CDA: Financiën, Sport; Beheer en onderhoud; Dienstverlening.